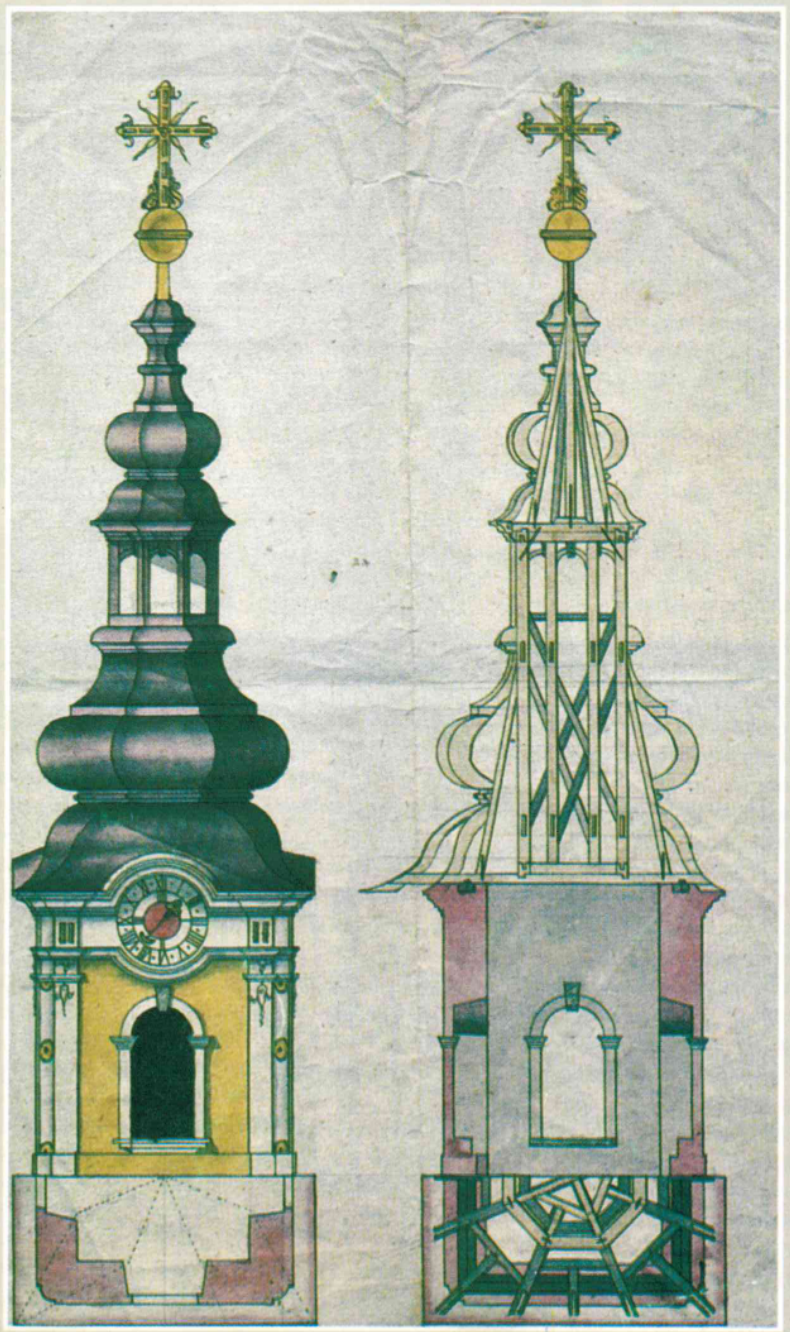
АРХИВСКИ ГЛАСНИК

ИНФОРМАТИВНИ БИЛТЕН ДРУШТВА АРХИВИСТА СРБИЈЕ

НУЛТИ БРОЈ
АПРИЛ 2007

СТАЛНА ИЗЛОЖБЕНА ПОСТАВКА АРХИВСКЕ ГРАЂЕ У АРХИВУ ВОЈВОДИНЕ

1851, Горњи део торња Саборне цркве у Новом Саду
(Ф, 373, ЗПМ, бр. 116/а/4)

Извештај о активности Друштва архивиста Србије у 2006.

МИНИСТАРСТВО ПОДРЖАЛО ПРОГРАМ

Друштво архивиста Србије после петогодишње неактивности, обновило је своју делатност на изборној Скупштини одржаној 15 децембра 2005. На седници Скупштине у присуству 89 од укупно 91 делегираних представника свих Архива у Србији, укључујући и делегате из Архива СЦГ, Војног архива и Музеја Југославије, као нових чланова Друштва архивиста Србије (ДАС). Поднет је усмени извештај о раду Друштва до 2000. и изабран нови састав Извршног одбора од 15 чланова.

Извршни одбор на седници одржаној истог дана, изабрао је Председника и Секретара и преузео даље вођење седнице Скупштине, на којој је предложена измена у члану 3. Статута о промени назива Друштва архивских радника у Друштво архивиста Србије (ДАС) са седиштем у Архиву Србије, Карнегијева 2, што је већином гласова присутних делегата усвојено. У циљу усклађивања организације ДАС-а са усвојеним нормама и стандардима на последњем светском Конгресу архивиста и захтевима насталим друштвено-политичким променама у нашем друштву, именована је трочлана радна група за израду новог статута, која ће на првој редовној седници Скупштине поднети предлог нацрта статута за расправу и усвајање коначног текста.

Послови на пререгистрацији Друштва у складу са извршеним изменама Статута, обављени су у првој половини 2006. године. На основу предложених тема за Програм рада до 2009. године, приспелих из више Архива, сачињен је Програм рада који је усвојен од стране прве редовне Скупштине ДАС 22 јуна 2006. Извршни одбор у сарадњи са Архивом Србије спровео је анкету међу архивима на основу које је сачињена анализа положаја регионалних архива после преласка на финансирање од стране локалне самоуправе. Посебна анализа о положају архивских кадрова из Архива са подручја Косова и Метохије, који су напустили овај простор 1999. презентована је са резултатима анкете о положају регионалних архива, на годишњој Скупштини Друштва.

Програм рада ДАС за наредни четворогодишњи период усвојен од стране Скупштине садржи следеће теме: 1. Заштита архивске грађе и регистратурског материјала у државним и друштвеним предузећима у процесу приватизације (реализована 14 децембра 2006); 2. Закон о архивској грађи и архивској служби – панел дискусија са члановима радне групе за израду Закона; 3. Међународни архивски стандарди и њихова примена – едукативни семинар; 4. Архивски терминолошки речник; 5. Архиви и Закон и о слободном приступу информацијама; 6. Установљење инвентара дигиталних копија (однос микрофилма и дигиталног снимка; 7. Оцена и усаглашавање нормативних аката који проистичу из ЗДК (Правилника о мерама техничке заштите архивске грађе).

Са Скупштине Друштва архивиста Србије

За остваривање планираног програма у 2007. години упућен је захтев надлежном Министарству за доделу неопходних финансијских средстава за његово остваривање, који је у целини прихваћен.

Извршни одбор Друштва пре одржавања редовне седнице Скупштине 22. јуна 2006. састао се четири пута. Поред обављене припреме редовне седнице Скупштине, расправљало се о формирању подружница, изменама и допунама Статута ДАС и усаглашавање Статута и Програма рада Друштва архивских радника Војводине, идејном решењу печата, утврђивању износа чланарине и организацији саветовања. Поред наведених, ИО бавио се и другим текућим питањима и проблемима везаним за будући активност Друштва.

Редовна седница Скупштине ДАС одржана је 22 јуна 2006. у Београду, уз учешће 63 делегата усвојен је Програм рада ДАС до 2009. Резултати анкете о положају регионалних Архива и анализа положаја архивских радника са Косова и Метохије, презентовани су делегатима Скупштине, уз захтев да се са њима упозна надлежно Министарство а да се свим општинама које нису примењивале прописане коефицијенте из Уредбе Владе Србије за обрачун и исплату зарада у архивима, упути допис са апелом да примењују пропис. Архивима је упућен апел да архивске кадрове са Косова и Метохије који се налазе у њиховој средини, у складу са могућностима, примају у радни однос и користе њихове стручне способности. Формирање подружница и повезивање Актива територијално блиских Архива, остаје као једна од насушних потреба и обавеза која се споро остварује, упућен је апел регионалним Архивима који нису формирали активе да томе приступе што пре, да донесу своје програме рада и активно раде на остварењу истих.

Стручно саветовање на тему: „Заштита архивске грађе и регистратурског материјала државних и друштвених предузећа у процесу приватизације" одржано је 14. децембра 2006. у Архиву Србије. Уз учешће око четрдесет архивиста, једанаест поднетих реферата и петнаест учесника у расправи, темељно је размотрена актуелна проблематика са којом се Архиви суочавају последњих година. По завршетку саветовања закључено је да сви подносиоци реферата и учесници у расправи у писменом виду доставе своје прилоге организатору саветовања до краја јануара 2007, које ће радна група изабрана на том скупу прегледати, извршити рецензију и приредити за штампу у „Архивском прегледу" стручном часопису Архива Србије и ДАС-а.

Током новембра 2006. године ДАС је организовао стручну екскурзију у Грчку, са преко седамдесетак учесника из више архива. Поред обиласка туристичких знаменитости, обављена је посета Историјском архиву Македоније у Солуну, где су размењена искуства са грчким архивистима.

Друштво архивиста Србије после вишегодишње неактивности, преко свог Извршног одбора, настојало је у 2006. години да обнови рад и покрене активност на остваривању програмских циљева који су утврђени чланом 7 Статута "да допринесе развитку архивистике, архивске службе и развоју архивске делатности као и заштити радних, друштвених и материјалних интереса чланова". Сматрамо да поред скромних резулата постигнутих у претходној години, већи значај има чињеница да је активност Друштва обновљена, да су учињени почетни подстицаји за будући садржајнији и плодотворнији рад у који треба укључити све архиве и што шири круг посленика струке.

Милча Мадић,
председник ИО ДАС

Сагледавање стања архивског законодавства у Републици Србији

Што пре донети нови закон о архивима

Садашњи тренутак наше друштвене стварности карактеришу пре свега корените промене друштвеног система као и стварне промене у својинским односима у нашој држави. Ове промене су трајног карактера и суштински мењају положај привредних субјеката и њихову својинску структуру. Државна и друштвена предузећа продајом постају приватна или својина акционарских друштава и организација.

Правни основ у коме делују архиви у Србији представља, пре свега, *Закон о културним добрима* (Сл. гласник РС. 71/94), затим извршни прописи овог Закона и то: *Правилник о начину вођења евиденције регистратурског материјала који ужива претходну заштиту*, *Правилник о програму полагања стручног испита*, *Правилник о ближим условима зам почетак рада и обављање делатности установа заштите културних добара*, *Решење о утврђивању територије архива*, и друго.

Поред ових основних прописа на рад архива се примењују и следећи прописи: *Закон о локалној самоуправи* (Сл. гласник 9/2002), *Закон о делатностима од општег интереса у области културе* (Сл. гласник 49/92), *Закон о јавним службама*, *Закон о финансирању градова и општина*, *Закон о раду*, односно општи и посебни колективни уговори који се односе на културу или архиве, а на архиве у Војводине примењује се још и *Закон о утврђивању одређених надлежности А П В* (Сл. Гласник 6/2002)

Већина прописа који се односе на оснивање и финансирање архива су нејасна или контадикторна, тако да ни сада није јасно да ли су архиви државне (републичке односно покрајинске) установе или су они тек општинска функција. Једно је сигурно – од 1. јануара 2003. године архиви су са финансирањем прешли на општине и градове, иако ни данас нису утврђена оснивачка права на архивима од стране општина и градова.

Овакав правни статус архива у Републици захтева хитну реакцију државе која треба да, кроз јасан пропис, дефинише положај архива и да одреди свој интерес у њему.

Материјални пропис који регулише област заштите архивске грађе у Републици Србији јесте *Закон о културним добрима* (Сл. Гласник РС, 71/94).

У својим основним интенцијама и одредбама, овај Закон представља савремен пропис који на квалитетан начин уређује заштиту архивске грађе држава предтранзицијског периода. Наиме, својина, као веома битан елеменат предмета рада архива у свим савременим државама, у овом закону се вема мало помиње, или се уопште не третира.

Тако на пример, обавезе власника, према члану 31. *Закона о културним добрима*, су да: чува и одржава културно добро, обавештава установу заштите о променама на културном добру, да трпи, односно дозволи научна и стручна истраживања, и да обезбеди доступност културног добра (архивске грађе) јавности.

Побројане обавезе односе се на све власнике, било да су они правна или физичка лица, стваоци или само нови власници, као што је то сада у процесу приватизације случај.

Овде је, свакако, кроз нови закон о архивима, неопходна интервенција државе. Врло је важно да се сама држава определи да ли ће наставити да штити архивску грађу приватних субјеката, или ће за њу утврдити само обавезе власника кроз законске прописе.

У случајевима када нови власници (после приватизације) наставе са привредном активношћу, а уједно и са стварањем архивске грађе и регистратурског материјала, тада их садашњи закон обавезује да: означавају и датирају регистратурски материјал и да воде евиденцију о њему, да га чувају у сређеном и безбедном стању, да га класификују и архивирају и да врше одабирање архивске грађе и излучују безвредни регистратурски материјал.

Такође их закон обавезује (и нове власнике у процесу транзиције) да имају властите акте донете у сагласности са надлежним архивом и то: општи акт о начину евидентирања, чувања и класификовања, листу категорија са роковима чувања, и акт којим се утврђује заштита и поступање са документима аутоматске обраде података.

И, надаље, *Законом о културним добрима* је утврђена општа обавеза да се сређена и пописана архивска грађа (дакле свих субјеката, па и приватних) предаје на чување надлежном архиву у року од 30 година од дана настанка (члан 39).

Полазећи од цитираних одредби, јасно је да, према *Закону о културним добрима*, нови власници привредних и дугих објеката, кроз процес транзиције, имају иста права и обавезе према регистратурском материјалу и архивској грађи као и њихови претходници.

Архивски депо

Овде је, свакако, кроз нови закон о архивима, неопходна интервенција државе. Врло је важно да се сама држава определи да ли ће наставити да штити архивску грађу приватних субјеката, или ће за њу утврдити само обавезе власника кроз законске прописе. Имајући у виду праксу околних земаља, сматрам да би наша држава требало да ово питање уреди на следећи начин:

Законом би требало

– утврдити обавезу свих правних субјеката да се према својој писаној грађи понашају у складу са прописима.

– у архив ће се примати само архивска грађа државних органа, организација и установа од јавног значаја.

– архивска грађа приватизованих предузећа треба да се преда архивима до тренитка приватизације

Ово је само један од примера у коме је неопходно интервенисати од стране струке и државе како би се у нашој републици донео Закон о архивима и архивској грађи.

Потреба доношења новог закона и то специјалног Закона о архивима и архивској грађи јесте свакако тим израженија ако се имају у виду и Препоруке Савета Европе о европској политици о доступности архивске грађе, доступности службених докумената и архивирању електронских докумената у правном сектору.

Милан Јакшић
директор Историјског архива Панчево

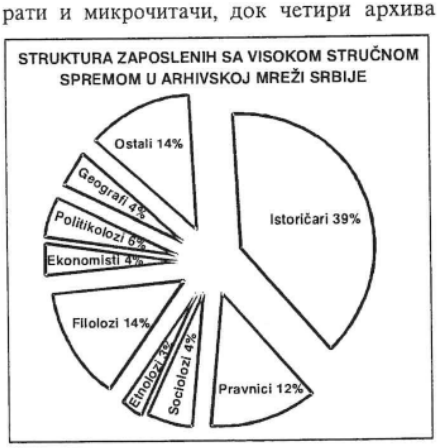
Положај архива у Србији у 2006. години

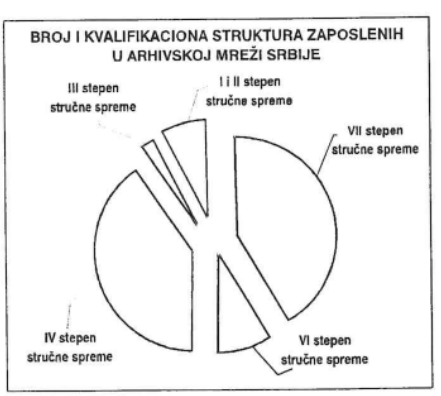
ВРАТИТИ АРХИВЕ НА РЕПУБЛИЧКИ БУЏЕТ

У склопу својих активности током 2006. године Друштво архивиста Србије спровело је анкету о положају архива у Србији. Циљ анкете био је да се на основу података који се односе на опремљеност, материјални положај, структуру запослених и радне капацитете архива уобличи слика како о њиховом положају, тако и о проблемима којима су заокупљени.

Архивска мрежа Србије бројала је, током 2006. године, 605 запослених који су у највећем делу (41,3%) били високе стручне спреме, док је тај број, заједно са Архивом Србије и Црне Горе и Војним архивом, износио 699 радника. Када је реч о структури запослених, већина архива (71,4%) изјаснила се да је незадовољна постојећом структуром и да је неопходно повећање стручног кадра, и то архивских помоћника и архивиста, док од образовних профила архиви сматрају да им највише недостају историчари, правници, информатичари и преводиоци.

По питању техничке опремљености, већина архива је делимично задовољна опремом којом располаже и сматра да је у могућности да обавља заштиту постојећом опремом, само у недовољном обиму. Опрему, којом се располаже, углавном представљају рачунари, штампачи, скенери, дигитални фотоапарати и микрочитачи, док четири архива поседују рачунарску мрежу, шест фотолабораторију, а три лабораторију за конзервацију, књиговезницу и сервер. Један архив није располагао никаквом техничком опремом, док, током 2005. године, у шест архива није уопште набављана никаква опрема. Иако најпотребнија средства представљају рачунари, штампачи, скенери, фотокопир апарати и дигитални фотоапарати, потребна је, такође, набавка и опреме за конзервацију (8 архива), опреме за микрофилм (4 архива), књиговезницу и фото-лабораторију. Са постојећом техничком опремом, током 2005. године, у шест архива није вршена никаква техничка заштита архивске грађе, док је дигитално снимање вршено у већини архива (21), а мањим делом и микрофилмовање (12 архива), као и конзервација (8 архива). Осим тога, већина архива користи за комуникацију интернет (23 архива) док један део (18 архива) поседује и сопствену веб-презентацију.

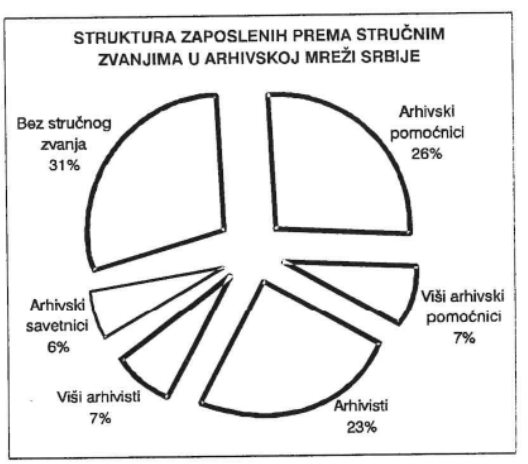

Када је реч о заштити архивске грађе ван архива, укупан број регистратура над којима се врши надзор износи више од 18.500, од којих је током 2005. године преузето око 3.200 дужних метара архивске грађе, односно 153 фонда. За пријем архивске грађе у већини архива постоји проблем простора, тако да укупно недостаје преко 19.600 м^2 за смештај архивске грађе. Поред тога, велики број архива (15) сматра да не поседује одговарајућу зграду, док су се два архива, током 2006. године, налазила пред усељењем у нове просторије.

Иако је често коментарисано отежано функционисање и погоршани услови за стручни рад локалних архива, након њиховог преласка у надлежност локалне самоуправе, најзанимљивија је различита оцена који су исти архиви дали о свом статусу по преласку на финансирање из локалних буџета: десет архива је тај положај оценило – исти као раније, једанаест – као лошији, а шест – као бољи, што као податак такође говори о неуједначености која је створена овом променом. При томе, у финансирању четири архива не примењује се важећа цена рада из Уредбе Владе Републике Србије.

Од значаја за материјални положај архива битна је и могућност остваривања додатних прихода, коју је остварила већина архивских установа и то: наплаћивањем услуга корисницима архивске грађе (22 архива), наплаћивањем услуга регистратурама (19 архива), преузимањем архивске грађе од ликвидираних регистратура (16 архива), донацијама (7 архива) средствима од издавачке делатности (3 архива) и наменским средствима стеченим по конкурсима за опрему и публиковање (један архив). При томе, архиви сматрају да им највише недостају средства за заштиту архивске грађе, набавку опреме, а након тога за плате запослених, као и за публиковање и изложбену делатност.

У вези са досадашњим функционисањем и статусом, као приоритетне проблеме, архиви су изнели низ горућих питања, која се могу разврстати у неколико области, међу којима се највише истичу:

– враћање архива на финансирање из републичког буџета, док је у међувремену потребно утврђену територијалну надлежност прецизније регулисати у погледу финансијских обавеза припадајућих општина према архиву.

– усвајање посебног закона о архивској грађи и архивској служби,

– прецизно одређивање надлежности Архива Србије и регулисање питања матичности.,

– решавање питања аутоматске обраде података, набавке потребне техничке опреме и стална обука и усавршавање радника (саветовања, семинари, набавка стручне литературе) као и едуковање кадрова, с обзиром на све веће могућности нових информационих система,

– већа међународна сарадња,

– формирање Архивског већа као највишег стручног органа за доношење архивских стандарда,

– побољшање рада Друштва архивиста Србије, као и активност на усклађивању рада ДАС и ДАРВ.

Љубинка Шкодрић
Архив Србије

РАД РЕДАКЦИЈЕ „ВОДИЧА КРОЗ АРХИВСКУ ГРАЂУ СРБИЈЕ“ У ПЕРИОДУ 2002–2006.

ЈОШ ДОСТА НЕДОУМИЦА

Током 2002. године редакција „Водича кроз архивску грађу Србије“ активно је радила на решавању проблема у вези са организацијом рада, пружањем стручне помоћи и израдом упутстава за израду водича. На састанцима су разматрани предлози упутства за израду водича кроз архивске фондове за архиве у Војводини (посао на овом упутству већ је био приведен крају у прошлом сазиву редакције, тако да је, уз мање исправке, извршене на основу сугестија садашњих чланова редакције, посао успешно окончан), упутства за израду водича кроз архивску грађу и правилника о раду редакције „Водича кроз архивску грађу Србије“. Рад по овим питањима заокружен је на састанку редакције одржаном 24. децембра 2002. године, на коме су званично усвојена ова акта. На састанку, 15. децембра 2005, одлучено је да се обавеза одређивања два рецензента избрише из Правилника (чл. 21. став 3), а 22. фебруара 2007. године усвојена је измена Упутства за израду водича кроз архивске фондове за архиве у Војводини, у делу који се односи на употребу језика и писма - едиција се издаје на српском језику, ћириличним писмом, а посебно се обезбеђују средства за издања на језику националних мањина.

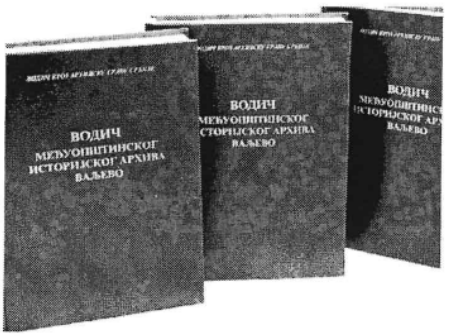
Упутство о техничком изгледу водича за архиве у Војводини одобрено је 2003. године, а Упутство о техничком изгледу водича за архиве у Србији, 2005. године, уз сугестију да се евентуални технички проблеми решавају у току рада појединих водича.

У периоду април – мај 2002. године, чланови редакције у ужем саставу пружали су стручну помоћ приређивачком одбору за израду водича Историјског архива Неготин. На жалост, већи део примедби редакције није усвојен, тако да је Водич кроз архивску грађу Историјског архива Неготин објављен без одобрења редакције.

У јуну 2003. године, именовани су чланови редакције у ужем саставу за Архив Србије, Међуопштински историјски архив Ваљево, Историјски архив „Тимочка крајина“ Зајечар, Историјски архив Зрењанин, Историјски архив Лесковац, Историјски архив града Новог Сада, Историјски архив у Смедереву, Историјски архив „Срем“ из Сремске Митровице и Историјски архив Суботица. Историјски архив „Срем“ издао је свој водич 2004. године.

Сарадња са Историјским архивом Лесковац, и поред великог труда чланова редакције у ужем саставу, није била успешна. Приређивачки одбор није поступио према достављеним примедбама, нити је контактирао редакцију. Руководство Историјског архива Лесковац објавило је, 2004. године, „Преглед архивских фондова и збирки Историјског архива Лесковац“ који заправо представља радну верзију водича, а да се, притом, нису потрудили ни да поправе текст, у складу са примедбама које су им достављене.

Крајем 2004. године, изашао је из штампе Водич кроз архивску грађу Међуопштинског историјског архива Ваљево. Представљен је члановима редакције на састанку одржаном 25. фебруара 2005. године. Једногласно је закључено да је овај водич изузетно добро урађен, да представља велики корак напред у нашем раду и круну успешне сарадње приређивачког одбора Водича кроз архивску грађу Међуопштинског историјског архива Ваљево и редакције.

Водич Међуопштинског историјског архива Ваљево

У току 2005. године одређени су чланови редакције у ужем саставу за Историјски архив Пожаревац, Историјски архив Ужице и Историјски архив Сомбор.

У лето, 2006. године, преминуо је члан редакције Раде Шумоња, архивист Историјског архива Сомбор.

Почетком 2007. године, најављена је и израда водича у Историјском архиву „Рас“, Нови Пазар, Историјском архиву Панчево и Међуопштинском историјском архиву Шабац.

Редакција се, приликом пружања стручне помоћи архивима, и поред добре сарадње са већином приређивачких одбора, суочава са многим неразјашњеним стручним проблемима. Питања разграничења, периодизације и сигнатуре фондова не могу се решити на састанцима редакције, већ при стручним телима образованим при матичној установи или Друштву архивских радника Србије. Постојање ових проблема успорава рад не само на изради водича већ и на обављању основних послова у архивској струци и потребно их је што пре разрешити.

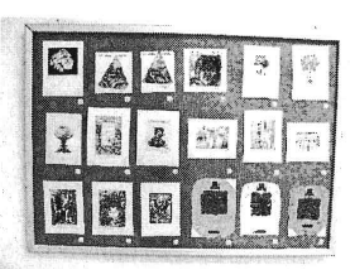
Славица Соломун
Архив Србије, Београд

Ликовне изложбе у Архиву Панчева

Поред тога што Архив прикупља, чува и сређује архивску грађу, један од веома битних задатка је да ту грађу која је јако вредна презентује јавности. Архив самим тим повезује архивску грађу са друштвеном средином и она тиме добија још већи значај. Обично су теме везане за документа из завичајне и опште историје. Изложбе се организују у самој згради архива, или у некој другој културној установи.

Још од раније појавила се потреба Историјског архива у Панчеву за сопственим изложбеним простором, јер је Архив у Панчеву одувек имао веома богату изложбену делатност. Приређиване су разне врсте изложби у Музеју, Библиотеци, Културном центру Панчева, али и у околним местима – Н. Саду, Београду, Ковачици, Опову и др. Управо због те веома богате изложбене делатности, јавила се жеља да се и у самом Архиву организују изложбе. Међутим Архив није имао свој изложбени простор.

У току 2003. године отпочело се са припремама за претварање три просторије, у приземљу зграде Архива, у галерију. Просторије су претворене у галерију у којој се организују изложбе које се односе на излагање веома значајне и ретке архивске

грађе коју Архив поседује. Поред тога, у Архиву се приређују и изложбе ликовних уметника из Панчева и других градова.

Међу изложбама које су организоване у 2006. години у самој галерији Архива издвојили бисмо следеће:

- Изложба Српске црквеноуметничке збирке Сентандреје,
- Изложба Јеврејске синагоге у Србији заједно са Јеврејском општином из Панчева,
- Изложба Први међународни бијенале Ex libris на којој су биле изложене графике које су ушле у ужи избор из целог света и Новогодишња изложба која се традиционално оганизује сваке године и на којој ижлажу своје ликовне радове уметници из Панчева и околних места.

Слађана Цимбаљевић
Историјски архив у Панчеву

„ARCHIVES AND MANUSCRIPTS“
ЧАСОПИС АУСТРАЛИЈСКОГ УДРУЖЕЊА АРХИВИСТА

ПИШЕ: СВЕМИР ПОПОВИЋ

Припрема и предавање јавности једног часописа, који би се на стручан и професионалан начин бавио архивским темама, у непосредној је вези са успоставом и функционисањем архивске службе у једној земљи и скопчано са свим проблемима који из тога призлазе, почев од неразумевања власти до недостатка квалитетног стручног кадра. Ни Аустралија, у том погледу, није била изузетак, па је њена архивска струка морала да савлада многе тешкоће да би коначно заживела као препознатљива, како научно тако и практично.

Историја архива, као засебне установе од виталног државног интереса у Аустралији почиње тек 1961. године, оснивањем Националног Архива (National Archives Office)[1]. Недуго потом, основани су државни (за федералне јединице) и територијални архиви (за *Сјеверне Територије* и *Главни ґрад*). Ово, дакако, не значи да заштита архивске грађе раније није постојала, и да се није говорило и размишљало о потреби формирања архивских установа. Од самог почетка, дакле од 1788. године и проклампвања Колоније Новог Јужног Велса (New South Wales), сва званична акта и преписка били су под надзором Гувернеровог секретара, а касније су бригу о овоме преузели Колонијални секретар и друге институције власти, свака у оквиру својих надлежности и у складу са државним, правним, пословним, или другим јавним интересима[2].

Прве активности на прикупљању и обради архивске грађе ван институција власти, које су уједно биле њен непосредан стваралац, везане су, углавном, за библиотеке и приватне колекционаре. Државна библиотека, као централна установа за координацију активности на очувању писане речи, није постојала све до 1869. године, када је држава купила зграду и књиге Аустралијске претплатничке библиотеке (Australian Subscription Library) која је основана још 1826[3]. Та везаност архива за библиотеку, од самих почетака, у траговима је приметна до данас.

Прекретница у развоју архивске службе у оквиру Државне библиотеке (Free Public Library, касније State Library) основане 1869. наступила је 1898. године понудом Дејвида Мичела (David Scott Mitchell) да поклони своју огромну збирку књига, рукописа, разног штампаног материјала, фотографија, цртежа и слика. Услов је био да се збирка издвоји и да се за њу сагради посебна зграда[4]. То је и урађено, па је Мичелова библиотека (Mitchell Library) постала нуклеус из кога је касније, издвајањем архивске грађе државне провенијенције, предаване у међувремену на чување, настао Државни архив Новог Јужног Велса (State Records of New South Wales). При томе, још није реч о Архиву Аустралије (National Archives Office), јер се о његовим зачецима не може говорити пре проглашења Федерације (Commonwealth of Australia) 1901. Потреба оснивања савезног архива први пут је поменута 1903. у говору адвоката и библиотекара Болдена (Balden) који је нешто раније боравио на Саветовању архивиста у Риму, па је форсирао Владу да без одлагања оснује Архив[5]. Овај захтев је дуго био мртво слово на папиру и почео је да се остварује тек 1942. кад је започела организована заштита архивске грађе о рату у оквиру Парламентарне библиотеке (Parliamentary Library), која је у својој колекцији већ од раније имала неке збирке; Националне библиотеке (National Library) и Ратног музеја (War Memorial) у коме је прикупљана и чувана грађа о Првм светском рату. Коначно, Национална библиотека је, 30. октобра 1944, запослила Јана Меклина (Ian Maclean) као првог професионалног архивисту и то се званично узима као почетак организоване архивске службе у Аустралији[6]. Врло брзо се увидело да документи о рату не могу да се издвајају и чувају посебно од остале Владине грађе, па од 1952. Национална библиотека преузима улогу централне ахивске установе[7]. Скоро читаву деценију након овога вршени су напори да се стање промени и изнађе начин да се оснује ахив као засебна установе. Напори су коначно и уродили плодом, па је основан Национални архив (National Archives Office) у марту 1961, али о томе ће бити говора касније[8]. Библиотеке су и даље задржале своја архивска одељења остављајући у поседу поједине архивске збирке, или копије докумената, али обим послова је знатно смањен и почива на малом броју стручњака. Локалне библиотеке у правилу имају одељења за изучавање завичајне историје и запошљавају једног посебно школованог библиотекара који води рачуна о тој збирци која укључује и архивску грађу махом састављену од дупликата разних званичних докумената, поклона, откупа, сећања и фотографија. На тај начин задржана је тесна веза архива са библиотеком, па није редак случај да људи поистовећују ове установе.

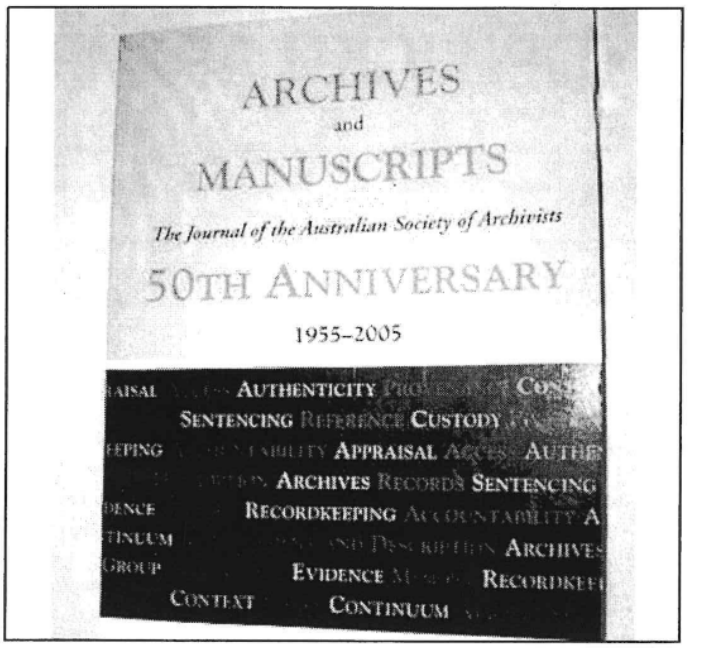
До средине 20. века нема ни помена о удруживању архивиста на професионалној основи, а још мање о идеји за покретање једног стручног часописа, или гласила уопште. Заправо није их ни могло бити, јер су, како смо видели, активности на стручној обради архивске грађе биле још у повоју, а број професионалаца мали. Понеки стручни глас могао се протурати само кроз Удружење библиотекара (Libary Association), али је он, због пречих библиотекарских тема, обично остајао скрајнут и без озбиљног одјека.

Архивска Секција Удружења Библиотекара (Archives Section of the Library Association) основана је 1951. и то заправо представља почетак струковног удруживања архивиста у Аустралији премда је до правог самосталног удружења био још дуг и трновит пут[9].

Тих година, тачније 1954, у Аустралији је боравио и држао предавања и семинаре угледни амерички архивски стручњак Т. Р. Шеленберг (T. R. Schellenberg). Као резултат његових предавања у Камбери настала је и позната књига „Модерни архиви – принципи и технике“ (Modern Archives – Principles and Techniques) која је преведена и на српски[10]. То је и време сазревања идеје о изласку архива испод скута библиотеке. Ова завиност почела је да смета и постајала је све већи баласт за архивску струку. То је увидео и сам Шелемберг, али се није јавно изјашњавао, јер је гостовао по позиву управника Националне библиотеке, али су његова предавања покренула размишљања у том правцу управо оних који су их пратили, а то су били домаћи архивисти.

За време годишње Конференције Удружења библиотекара, 1955. године, чланови Архивске секције, као неформална група архивиста, махом оних који су годину раније пратили Шелембергова предавања у Камбери, састали су се и одлучили да покрену један стручни часопис који ће се бавити архивским темама и који би требало да се појављује двапут годишње[11].

Први број часописа названог „Archives and Manuscripts“ појавио се исте године и био израђен на шапирографу као и сви наредни бројеви до 1963. Тих првих година штампан је повремено, најчешће једном годишње, а само понекад и двапут, како је било и предвиђено. Уредници су му били угледни архивисти из Националне или државних библиотека. Они су били и аутори значајнијих, често кључних прилога. Од самог почетка постао је средство кроз кога су се оглашаваили аустралијски архивски стручњаци излажући своја виђења и оцене о архивској теорији и

пракси код куће и на страни. Важно је приметити да поједини радови домаћих аутора, који су давали круцијалан допринос развитку архивске теорије на међународном плану, попут онога који је обрађивао тему контроле у архивском депоу и чија је вредност широко призната, нису објављени у часопису као једином тада и до данас стручном гласилу, него их је углавном публиковао угледни „Амерички архивист" („American Archivist")[12]. Разлоге за то можемо потражити у чињеници да је „Archives and Manuscripts" био финанансијски зависан од Удружења библиотекара.

Некако у исто време, са појавом „Archives and Manuscripts", на савезном нивоу је покренута иницијатива да се израде смернице за будуће уређење Националне библиотеке. У ту сврху основан је и посебни комитет (Paton Committee) који је, 1957. године, између осталог, препоручио да Архивско одељење треба да се издвоји као посебна јединица и буде директно потчињено надлежном министру[13]. Препорука је прихваћена и, три године касније, проглашен је нови Закон о Националној библиотеци којим је коначно основан Национални архив[14].

Утицај Часописа на сва ова дешавања је свакако постојао, али његова формална припадност Удружењу библиотекара везивала му је руке што му је крњило углед и у очима појединих архивиста, па су избегавали да у њему објављују своје прилоге налазећи да то није мудро чинити у време напора да се архив избори за место у друштву независно од библиотеке. Њихови радови су најчешће објављивани у, већ поменутом, Америчком архивисту[15]. Без обзира на зависност од Удружења Библиотекара, која се продужила пуних 15 година од оснивања Националног архива, његово уредништво се све време трудило да стимулише раздвајање архивске од библиотечке делатности. Активно је промовисан развитак посебне професије (архивске) и испољаване су тежње да она добије званично признање како од државне администрације тако и кроз школовање стручних кадрова.

Аустралијско Удружење архивиста (Australian Society of Archivists) основано је 1975. године и тим чином су архивска струка и архивистика као наука добиле једну сасвим нову димензију. Признате су и стале у раван са осталим стручним и научним удружењима. Годину касније оно преузима и часопис који тако добија могућност да се потпуно посвети струци и широкој размени знања, идеја и информација везаних за архивистику[16]. Пут до његове потпуне афирмације био је још дуг и није дошао преко ноћи. Без обзира што је његов углед растао из броја у број, појава вредних прилога из пера аустралијских архивиста по другим часописима енглеског говорног подручја приметна је све до краја осамдесетих[17]. Часопис је додуше остао ускраћен за неке вредне прилоге, али су зато радови аустралијских аутора давани на увид стручној јавности Америке, Канаде, Велике Британије и шире. Деведесетих године 20. века и почетком трећег миленијума доживљава своју потпуну афирмацију и врши своју мисију на побољшању услова за прикупљање и заштиту архивске грађе као богатства[18].

Последњих 5 година, од када аутор ових редова има редован увид у садржај „Archives and Manuscripts", обрађиване су многе занимљиве теме које дају битан допринос даљем унапређењу архивске теорије и праксе. Илустрације ради, ево неких од наслова у слободном преводу: Вредновање архивске грађе у настајању; Излучивање и законска регулативе за то; Питање приватних архивских збирки; Давање права на коришћење архивске грађе и улога архива у томе; Стандардизација регистратурске обраде у Аустралији (AS 4390-1996) и на међународном плану (ISO 15489-2002); Класификација грађе према функцијама и активностима; Принцип провенијенције; Теорија континуитета (Continuum Theory); Вредновање и заштита грађе настале електронским путем итд[19].

Часопис је малог формата (14,5x21 cm) у брошираном повезу. Број страна варира у распону од 120 до 290. Стручни и научни текстови доминирају и обично су са малим бројем илустрација. Реч уредника на почетку се, између осталог, дотакне садржаја кључног чланка, а иза тога следе ауторски прилози. Прикази стручних књига, извештаји са семинара и конференција заузимају значајан део и доносе се при крају. Повремено се појаве полемички текстови, стручне анализе настале на основу анкета и испитивања које је покренуло Удружење, шири, аналитички, прикази књига из сопствене продукције које обрађују значајне теме, а ту су и сећања на преминуле угледне архивисте. На самом крају су домаће и стране вести и занимљивости[20]. Новости из рада Удружења, осим горе поменутих, не прати, јер за то постоји посебан информативни билтен по имену „Буллетин", који излази двомесечно и информише чланове Удружења о текућим догађајима, седницама, стручним курсевима, изложбама, приспелој пошти и друго[21].

„Archives and Manuscripts" данас је часопис који стиже на адресе свих чланова Аустралијског Удружења Архивиста у земљи и иностранству. Игра веома важну улогу у њиховом образовању и стручном усавршавању презентујући им савремене трендове у архивистици. Његов међународни углед и утицај исто тако нису занемарљиви, а о томе сведочи велики број цитата из прилога у часопису који се могу наћи по стручним књигама и периодици[22]. Од укупног броја чланова Удружења (око осам стотина) њих педесетак је у иностранству (појединци и установе)[23]. Поред њих, шаље се на још сто адреса широм света, од којих је једна трећина у Европи. Детаљнији увид у садржај публикације и имена аутора заинтересовани могу да остваре на званичној презентацији Удружења на интернету[24].

(Аутор је запослен у градској општини Hurstville – Sidney, Australia)

1) National Library Act, Commonwealth of Australia Acts, No. 69 of 1960
2) Historical Records of Australia, V1, S4, 691
3) Australian Encyclopedia, V5, Libraries, 299-300
4) Исто
5) www.naa.gov.au, Agency notes CA 1720
6) Records Continuum-Ian Maclean and Australian Archives, Ancora Press 1994, 7
7) Исто као 5
8) Исто као 1
9) Archives and Manuscripts V33, No. 2, Nov. 2005, 8
10) T.R. Schellenberg, Modern Archives-Principles and Techniques, Society of American Archivists, reprint 1996, IX-XI
11) Archives and Manuscripts, ..., 9
12) Исто
13) Federal Guides 1957 & 1958.
14) Исто као 1
15) Archives and Manuscripts, ..., 11
16) Исто
17) Erich Ketelaar, Transaustralian Archives and Manuscripts, Archives and Manuscripts V33, No. 2, Nov. 2005, 14-17
18) Исто
19) Archives and Manuscripts V30-V34, 2002-2006
20) Исто
21) Australian Society of Archivists Inc. Bulletin.
22) Исто као 17
23) Australian Society of Archivists Inc. Membership Directory 2006, 4
24) www.archivists.org.au/publications/archives&manuscripts

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ ЗРЕЊАНИН

Зграда у којој је смештен Историјски архив

Историјски архив Зрењанин ове године слави велики јубилеј – шездесет година од почетка рада.

Прва архивска установа у Зрењанину почела је са радом месеца јула 1947. године. Прописе о организацији, територијалној надлежности и делокругу рада донео је Главни извршни одбор Народне скупштине Аутономне Покрајине Војводине својим актом од 2. новембра 1946. године. Овим актом АП Војводина је подељена на девет подручја. За седиште архивског подручја средњег Баната одређен је град Зрењанин.

Данас је Историјски архив Зрењанин међуопштинска установа чији су оснивачи општине: Зрењанин, Нови Бечеј, Нова Црња, Житиште и Сечањ.

Архив располаже са 634 фонда и 20 збирки, у укупној количини од око 3.000 дужних метра архивске грађе и регистратурског материјала. Најстарији списи потичу из прве половине 18. века. Језик грађе одсликава друштвено-политичке и демографске промене на овим просторима, те су списи на латинском, немачком, мађарском, мањим делом румунском и српском језику.

Зграда депоа

Будући да је Архив општег типа, архивска грађа која се у њему чува је разноврсна и садржи податке о политичкој, економској, социјалној и културној прошлости овог региона.

Простор, односно депои за смештај грађе су, од 2005. године, адаптирани и прилагођени потребама за безбедан смештај и чување. Уз још неке мање интервенције, овај простор би у потпуности задовољио услове највише категорије.

Служба заштите архивске грађе ван Архива, у којој раде два стручна радника, покрива територију средњебанатског округа са укупно 1963 евидентиране регистратуре. Због транзиција у којем се нашло наше друштво интензивирано је преузимање фондова из фирми које су приватизоване, отишле под стечај или ликвидацију.

Сваке године на основу годишњих планова рада, који се у потпуности реализују, среди се и обради од 7 до 10 архивских фондова и збирки, што зависи од врсте фонда и количине грађе.

Поред наведених послова, Архив има своју уређену библиотеку са око 14.000 хиљада библиотечких јединица. Уз библиотеку је читаоница коју користе истраживачи, који поред архивске грађе користе и библиотечки материјал: књиге, новине, енциклопедије, календаре. Од библиотечког фонда формирана је група старих и ретких књига, а најстарија књига датира из 1576. године.

У последњих пет година Архив у Зрењанину је почео интензивније да се отвара ка јавности. У овом периоду организовао је 10 изложби и неколико изложби у сарадњи са Народним музејом из Зрењанина. Неке од њих су: „Велики Бечкерек – Петровград – Зрењанин кроз документа Историјског архива", „Плакат као историјски извор", „Прилози историје банатске периодике", „Изложба о краљу Петру I Карађорђевићу" приликом откривања споменика у Зрењанину, „Сремчеви дани – Елемир у доба Стевана Сремца" и друге.

Захваљујући интензивираној изложбеној делатности, Историјски архив је успео да добије на коришћење посебан изложбени простор. Очекујемо да ће овај изложбени простор бити приведен намени до половине 2007. године, када се планира обележавање шездесетогодишњице рада Архива. Поред изложби, у овом простору се планирају и друге активности: промоције књига у издању Архива, одржавање едукативних предавања за ученике о културној и историјској прошлости средине из које су потекли, а коју мало познају (до сада се ова врста предавања одржавала у радним просторијама Архива).

У периоду који је пред нама планирамо и сарадњу са архивима наших суседа – посебно Темишвара и Сегедина, али и Будимпеште и Беча, јер се грађа везана за ове просторе налази и у овим архивима.

У последњих пет година почела је и интензивнија издавачка делатност Архива. Као саиздавач и издавач, у назначеном периоду, Архив је издао 11 књига, неке од њих су: стручни часопис „Архивска грађа", „Чента Леополдова Чента", аутора Душка Петрова Савичина, „Властелинство Елемир", аутора Бориса Павлова, „А у срцу Банат", аутора Шимона Ђарматија. Највећи број издатих књига базира се на документима нашег Архива, али поштујући ауторе, издавали смо и другу врсту књига напр. „Старински зидни сат у улици Уроша Предића", аутора Шимона Ђарматија.

У протеклом периоду интензивирали смо сарадњу са свим институцијама културе у нашем региону. У сарадњи са Народним музејом реализовали смо већи део наших изложби, док смо са Културним центром сарађивали како на изложбеној делатности тако и на реализацији предавања. Библиотека „Жарко Зрењанин" и Архив имали су заједничке издавачке пројекте, а у 2007. години, према предвиђеном плану, биће издата књига „Историја штампе у Великом Бечкереку", аутора Ференца Немета.

Техничка опремљеност Архива делимично задовољава потребе ове установе. Поред компјутера, којих је укупно 16, располажемо са 5 штампача и скенером, дигиталним апаратом и апаратом за фотокопирање.

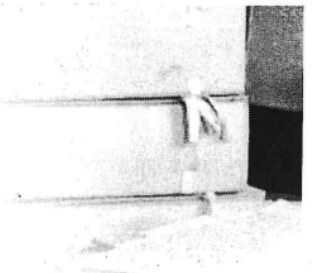
Током 2007, и у наредном периоду, наше активности биће окренуте ка обради архивске грађе, њеном објављивању у стручним часописима, презентовању јавности преко изложби и стручних предавања.

Стручни радници Историјског архива Зрењанин учествовали су на свим саветовањима и семинарима које су организовани у циљу унапређења стручне делатности. Сарадња стручних радника Архива Зрењанин на унапређењу рада архивске делатности наставиће се и даље, јер пред овом струком стоји велики посао како би се ухватио заостали корак са европском породицом.

Нада Борош
Архив Зрењанин

АРХИВИСТИКА

АРХИВИСТИЧКО СРЕЂИВАЊЕ ФОНДА Ф. 121. АРХИВ ВОЈВОДИНЕ – НОВИ САД (1926-1991), 1925-1991

Архив Војводине у Новом Саду започео је свој рад 1926. године, али дуги низ година датум његовог оснивања није могао бити прецизно утврђен. На основу најновијих истраживања (Прилози за монографију Архива Војводине – рукопис) дошло се до закључка да се 19. мај 1926. године може узети као датум оснивања установе, пошто је у допису Министарства просвете др Риста Одавић први пут поменуо да су основани архиви у Новом Саду и Скопљу, и да су издвојена средства за ту намену у буџету за 1926-1927 годину (глава XLI, партија 266, 267 и 268). До недавно је Архив Војводине обележавао дан архива 14. септембра, јер је тог датума 1926. године пронађен први документ у Архиву. За првог архивара је постављен др Димитрије Кириловић, помоћник секретара Матице српске у Новом Саду. Неколико пута је Архив мењао свој назив и седиште. 1934. године је пресељен из зграде Женске учитељске школе из Новог Сада у Петроварадин. За време окупације 1941. године Државна архива је припала тзв. Независној Држави Хрватској и смештена у Казамате Петроварадинске тврђаве. Тада је велики део грађе уништен, а део је окупатор однео у Беч и Чехословачку. Архив је 1946. године наставио са радом под називом Војвођанска архива, затим 1951. г. Државна архива АПВ, 1957. г. Историјски архив Војводине са седиштем у Сремским Карловцима, да би 1970. г. коначно добио данашњи назив Архив Војводине. Током 1988. године се преселио у наменски реновирану зграду бившег затвора у Нови Сад, што је омогућило да се архивска грађа од непроцењивог, историјског и културног значаја правилно чува и користи у научно-истраживачке и друге сврхе.

Службени списи као и изворни списи, настали у току рада Архива, могу се поделити у две основне групе:

– Регистратурски материјал који чине сви списи, фотографски и фонографски снимци, записи, документи, књиге и картотеке о евиденцији тих списа, примљених и насталих о раду Архива, док су од значаја за рад, или док из тог регистратурског материјала није одабрана архивска грађа која ће се трајно чувати.

– Архивска грађа која представља изворни, репродуковани и документовани материјал од значаја за историјат Архива, културу и остале друштвене потребе које потичу из пословања и рада Архива (Правилник о канцеларијском пословању Архива Војводине, 1986).

Што се тиче сређености и очуваности регистратурског материјала може се рећи да је врло добро сачуван и релативно сређен.

Одабрана архивска грађа Ф. 121. Архив Војводине – Нови Сад (1926–1990), 1925–1990, обухвата период од 1925. до 1990. г. и сређена је по принципу провенијенције односно регистратурског пословања.

До 1970. године, канцеларијско пословање у Архиву водило се по систему деловодног протокола, без икаквих група, по хронологији. Године 1958, на основу Уредбе о канцеларијском пословању и Упутства за извршење те Уредбе о канцеларијском пословању (Службени лист ФНРЈ бр. 50/57), а у вези одређивања ознака за сваку унутрашњу организациону јединицу, донето је Решење да унутрашње организационе јединице Историјског архива АПВ (тадашњи назив) имају следеће ознаке и то:

– секретаријат 01,
– одсек за прикупљање архивске грађе 02,
– одсек за сређивање и обраду архивске грађе 03,
– одсек за заштиту архивске грађе и локацију фондова 04,
– читаоница и библиотека 05.

Прописан је и план архивских знакова који је важио за 1958. годину.

Нова Уредба о канцеларијском пословању (Службени гласник СРС бр. 48/69) почела је да се примењује 1. јануара 1971. године по систему картотеке и класификације аката по материји, на основу утврђених класификационих знакова, обавезних за све органе управе, у тадашњој Републици.

Тако је и грађа Ф. 121. Архив Војводине – Нови Сад (1926-1990), 1925-1990. сређена до 1970. г. по систему деловодног протокола, хронолошки, а за период од 1971. до 1990. г. хронолошки, по настанку и разврстана по следећим класификационим ознакама:

– 0 Самоуправни и општи акти,
– 1 Рад и радни односи,
– 2 Противпожарна заштита и елементарне непогоде (молбе, уверења и преписка на основу архивске грађе),
– 3 Грађевински и стамбени предмети,
– 4 Финансије,
– 5 Здравље и социјално старање,
– 6 Образовање, наука и култура (послови Матичне службе),
– 7 Управни предмети,
– 8 Предмети општенародне одбране.

Пошто је по плану и програму Архива Војводине за ову годину, планирано поново сређивање фонда Ф. 121. Архив Војводине – Нови Сад (али сада за период до 1991. године), било је неколико мишљења о томе како га треба средити.

Навешћу, како сматрам да би требало приступити сређивању фонда и омогућити истраживачима његово лакше коришћење.

Пре приступања сређивању и обради ове грађе неопходно је детаљно упознавање са организационом структуром, деловодним протоколима и свим помоћним књигама које постоје. На основу прегледаног, треба извршити излучивање безвредног регистратурског материјала на основу оријентационе листе регистратурског материјала са роковима чувања. Архивску грађу до 1970. г. треба средити по тематским групама и то најпре књиге: записници, деловодни протоколи, именични регистри и друге књиге. Затим треба приступити сређивању списа, следећим редом: списи по деловодном протоколу (строго поверљиви, поверљиви и обични); списи по тематским групама (статути и правилници, записници, извештаји о раду и др.)

Од 1970. г. грађу треба средити по класификационим ознакама, односно тематским групама. Свака класификациона ознака представљала би једну тематску групу, а у оквиру тематске групе средиће се хронолошки, по годинама. На тај начин се не би одступило од регистратурског пословања творца фонда, а корисницима би било приступачније коришћење грађе.

После сређивања архивске грађе, извршиће се фолијација, израда унутрашње листе и исписивање етикета.

У циљу боље приступачности фонду израдиће се и научно-информативна средства: белешка о фонду, аналитички инвентар (за период од 1925. до 3. јануара 1941. је урађен), сумарни инвентар и попунити образац за водич.

Леонида Павловић
архивист Архива Војводине

ЛИЧНИ ФОНД НОВАК НОВАК

Новак Новаковић (1928-1995), познатији под псеудонимом Новак Новак, рођен је у Крушевцу, као друго дете свештеника Јеврема, стрељаног од стране „народне" власти. Након рата породица се преселила у Београд, где је Новак уписао студије књижевности, али је, због тешког материјалног положаја, био приморан да зарађује. Новинарством је почео да се бави 1948. године, убрзо поставши члан редакције листа Јеж, а 1953. уредник рекламних емисија и јутарњег програма Радио Београда. Као један од оснивача београдске телевизије, Новак је на месту уредника хумористичког програма дочекао пензију, 1988. године. Умро је 1995. у Београду после дуге и тешке болести.

Делатност овог познатог новинара, писца и хумористе била је веома плодна. Прва хумореска Новака Новака штампана је 1947. године у загребачком часопису „Керемпух". Писао је комедије, позоришна, филмске и телевизијске сценарије. Био је добитник бројних признања.

Госпођа Светлана Новаковић, током 2002. и 2003. године, предала је Историјском архиву Београда архивску заоставштину свог покојног мужа.

Грађа овог личног фонда обухвата период 1904-2002. године. Најстарији оригинални документи везани за родитеље творца фонда, датирају из 1925. године.

Садржај фонда је, приликом сређивања, у складу са Упутством о сређивању личних и породичних фондова, разврстан на осам категорија: лична документа, имовинско-правни списи, документи делатности, преписка, архивска грађа разних лица о творцу фонда, илустративни материјал, архивска грађа сродника творца фонда и личне ствари.

У оквиру прве наведене групе налазе се лична, војна и службена документа, чланске карте, дипломе, признања и одликовања, као и грађа везана за смрт Новака Новака.

Имовинско-правни списи заузимају најмањи део фонда. То су исечци пензија, налози и изводи са жиро рачуна, обавештења електродистрибуције...

Најобимнији и свакако најзначајнији део фонда чине документа делатности. Највећи његов део чине сценарија: *Сервисна станица, Срећа у торби, На тајном каналу, Дежурна улица, Позориште у кући, Момчине, Столица која се љуља, Солитерције, Беспарица у два (три) вица, Куда са дететом, Историја брачног лома у три тома и Лет изнад ујкиног гнезда.* Сачувани су и Новакови школски састави из ратног времена, приче и песме, те несређени рукописи. Мемоаре под називом *Позориште у срцу* писао је непосредно пред смрт, желећи да их, по речима супруге, „преточи у романсирану едицију у којој ће доминирати ликови и портрети најзанимљивијих и најпопуларнијих људи са малог екрана шездесетих, седамдесетих и осамдесетих година". Делови мемоара излазили су као новински фељтон. Дневник, у који је бележио дешавања и утиске из приватног, али и актуелног друштвеног живота, Новак Новак водио је од 1982. до 1995. године. На видео-касети налази се филм *Гњурац* – екранизација комада *Столица која се љуља.*

Сцена из ТВ-серије Позориште у кући

Новак Новак пред крај професионалне каријере

Ту су и грамофонске плоче *Чкаља телефонира* и *Срећна Нова година.*

Четврта група састоји се од писама (приватних и службених), разгледница, порука на цедуљицама, те визит-картица.

Група архивске грађе других лица о творцу фонда садржи махом новинске исечке, чији се обимни чланци баве углавном одјецима Новаковог рада.

Већи део илустративног материјала чине фотографије. На њима Новак се налази сам, са члановима своје породице и пријатељима, те у друштву својих сарадника. Ту је и албум фотографија, успомена на представу *Столица која се љуља*, одиграну у Лесковцу. Овој групи припадају плакати позоришних представа, који се због величине формата чувају одвојено.

Документа везана за Новакове родитеље налазе се у седмој групи. Она су сређена за сваког понаособ, а у оквиру тога хронолошки.

Међу личним стварима творца фонда налазе се: увлаке, новчаник, албум за визит карте, старе новчанице...

Грађа личног фонда Новак Новак добро је очувана. Састоји се од 200 предмета, смештених у 12 кутија, са изузетком грађе великог формата, за коју је израђено наменско паковање.

Као детаљно информативно средство фонда израђена је дигитална база података, на основу које су изведене унутрашње листе фонда.

Грађа личног фонда чинила је важан део изложбе *Човек у времену*, организоване поводом 60 година Историјског архива Београда.

Владимир Булајић
Историјски архив Београда

КРОЗ ФОНДОВЕ И ЗБИРКЕ АРХИВА ВОЈВОДИНЕ

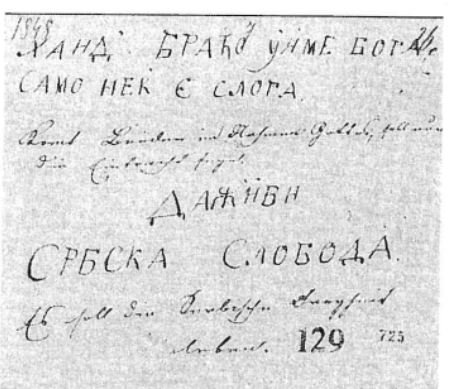
Осврт на сталну изложбену поставку Архива Војводине

СТАЛНА ПОСТАВКА ИЗЛОЖБЕ *КРОЗ ФОНДОВЕ И ЗБИРКЕ АРХИВА ВОЈВОДИНЕ*

Уочи обележавања јубилеја осамдесетогодишњице оснивања и рада, Архив Војводине је, крајем 2005. године, јавности представио сталну поставку најзначајнијих и најрепрезентативнијих архивских докумената које баштини.

Изложба „Кроз фондове и збирке Архива Војводине" има за циљ да представи, кроз сачувану архивску грађу, историјски развој Војводине од XVI до XX столећа. Како је Војводина кроз овај период била у разним државноправним подручјима, друштвеним системима, и под утицајем различитих култура, приређивачи изложбе су поставили неколико критеријума за одабир изложбеног материјала. То су били критеријум временског настајања, историјског значаја према садржају, персоналне и територијалне припадности те научне, културне и уметничке вредности. Наравно број изабраних докумената је ипак био ограничен просторним могућностима самог Архива Војводине, те је због лакше прегледности изложба подељена на десет тематских целина, које укупно обухватају 616 изложених докумената на 215 паноа смештених у галеријском простору, приземљу и првом спрату Архива Војводине. У галеријском простору посетиоци могу видети најлепша документа из три збирке: Повеље и дипломе (1565-1869); Карте и планови (1718-1956) и Мајсторске и калфенске дипломе (1754-1912). Оне се лепотом своје ликовне изражајности издвајају и стога чине самосталну целину у оквиру сталне поставке. Изложене повеље, цеховска и калфенска писма, бакрорезне и пастелно обојене катастарске мапе из доба барока, неокласицизма и романтизма сведоче о историјском, војном, привредном и

1848, Прогласи којим се шило на Мајску скупштину, Ф. 18, АФА, кут.3 бр 26ц

грађевинском развоју друштва, једнако као што и одсликавају естетски и уметнички дар ондашњих писара, калиграфа и илуминатора. Међу њима је на посебном месту изложен најстарији документ који се чува у Архиву Војводине, то је документ из 1565. године којим цар Максимилијан II потврђује племство Ивану Мустафи, који је прешао у хришћанску веру, за услуге учињене Аустријској царевини.

У приземљу Архива постављене су две тематске целине: Кроз документе Архива Војводине (1926–); Управа и јавне службе до 1918. године. Прва приказује документа о оснивању Архива, раду на прикупљању и заштити архивске грађе, најзначајнијим успесима Установе, њеној издавачкој делатности. Кроз другу тематску целину посетиоци ће се по први пут упознати са географским картама Војводине после ослобођења од турске власти, документима која сведоче о досељавању Срба, уздизању вароши Новосадске, те Суботице, Сомбора у привилеговане слободне краљевске градове, оснивању и организацији управног система власти, развоју школа, оснивању читаоница, изградњи цркава, последицама буне 1848/49. године, и др.

Изложбени простор на првом спрату Архива чине следеће тематске целине: *Управа и јавне службе од 1918*; *Краљевска банска управа Дунавске бановине – Нови Сад* (1929-1941); Војска (1620-1848); *Верске установе и организације* (1747-1906); *Привреда и банкарство* (1896-1965); *Култура, просвета и наука* (1861-1970). На овај начин на једном месту и у континуитету, посетиоци имају прилику да прочитају, визуелно доживе и духовно искусе како се живот становништва Војводине мењао, модернизовао, културно осавремењавао, па опет, услед историјских сукоба и ратова, стагнирао, да би се увек нов и јачи помаљао из недаћа. Пано по пано нижу се документа. Припајање Војводине Краљевини Србији и њен друштвено-економски развој у Краљевини Југославији, формирање и рад политичких партија, појава комунистичке идеје у Војводини, извештаји о политичкој, економској, здравственој, образовној ситуацији по срезовима, оснивање и рад великих индустријских предузећа... Па онда рат, рације и лудило мржње. Затим обнова, аграрна реформа и колонизација, развој свих сегмената друштва у оквиру нове социјалистичке Југославије. А у оквиру политичке и економске историје, документа о оснивању Српског народног позоришта, његовим глумцима, репертоару, певачким друштвима, композиторима и хоровођама. Оснивање Историјског друштва у Новом Саду са писмима редовних и дописних чланова попут Михајла Пупина, Александра Дерока и многих других. У овом сегменту изложбене поставке својом естетском изражајношћу издвајају се одликовања владара династије Обреновић додељена истакнутим пречанским Србима за заслуге у рату и прелепе литографије војника и официра аустријске војске из периода 1620-1848. године.

Мало је рећи да свака изложба којом се Архиви представљају научној и широј јавности у себи носи ризике како стручне природе тако и ризик неуспостављања истинске комуникације са онима којима је намењена. Стога је реализација сталне изложбене поставке „Кроз фондове и збирке Архива Војводине" свакако корак да се увек нежељени, али и даље присутни јаз између грађе и оних чијем је сећању намењена барем мало умањи.

Љубица Будаћ,
архивист Архив Војводине

„БЕЛОЈ ЦРКВИ, С ПОШТОВАЊЕМ”

Изложба слика поводом 60-годишњице постојања Историјског архива у Белој Цркви

Када прашина времена падне по стварима и када их одбацимо као непотребне, оне тада почињу да живе свој нови живот, често богатији и значајнији него што су га икада имале. Престају да буду обични предмети, и постају у ходу заустављено време, само духовна веза између нас и оних који су постојали и у њих се емоцијом или додирима утиснули. Када су те ствари писани документи, тада добијају још и језик и тако проговоре.

Кроз архивалије разговарамо са прецима, сазнајемо како су живели, шта их је мучило, чему су стремили... Тако спознајемо и себе: ко смо, шта смо, од кога смо, у чему смо бољи, а у чему гори.

Управо због тога, архиви нису пасивне композиције заустављене на мртвом колосеку, већ пруга којом кроз време у оба смера саобраћају личности и догађаји. Један такав колосек стигао је новембра 1956. године у Белу Цркву. У здање у Главној улици уселио се тада већ десетогодишњак - Историјски архив. Настао као одељење Народног музеја у Вршцу, у две собе и са једним запосленим радником, својих првих 10 „вршачких” година углавном се борио са тескобом. За потребе смештаја документарног материјала често је користио и делове приватних стамбених кућа раштркани по граду.

Та га је тескоба и подарила Белој Цркви. Својих следећих 50 година, на данашњој адреси, почео је са неколико грубих касапских столова, огледалом, чивилуком, са два бокала и лименим лавором... пар пећи на угаљ и књиговезачким шилом.

Стрпљиво, комад по комад, инвентар је замењиван новим, нови људи су долазили, овде учили, радили, свој хлеб и со овде стварали... поправљали, преправљали, зидали. Само је свеприсутни свечани мирис прошлости, уљшен у зидове ове зграде, увек остајао исти.

У својих наредних 100 година улазимо као установа која обрађује и чува преко 600 архивских фондова, стваралих на 5 језика у раздобљу од безмало 300 година, са библиотеком од близу 4.000 књига, уређеним депоима и добром техничком опремом.

На многаја љета!

Овом пригодном „здравицом” отворена је изложба која је, поводом 60 година постојања установе, постављена у изложбеној сали Историјског архива Бела Црква. По први пут су из архивских депоа на светло дана изнесени и јавности представљени многи занимљиви документи из 18. и 19. века.

Распоређени тако да испричају питку причу о изузетно брзом успону и развоју једног тада младог насеља, прошарани оригиналним грађевинским пројектима за поједине атрактивније објекте у граду, као и мањим бројем фотографија, изложени експонати успели су да задрже пажњу посетилаца и да њихову концентрацију на тему изложбе уједначе од првог до последњег паноа.

Сама свечаност отварања реновиране изложбене сале и изложбе осмишљена је тако да се избегну стереотипни говори и да се звуком, изворним костимима и бојама дочара део атмосфере из времена о којем изложени документи сведоче, а да се посетиоцима приушти комплетан естетски и емоционални доживљај који их неће оставити равнодушним.

Стицајем околности, оригинални ентеријер изложбене просторије, простране сале под лучним сводовима, показао се веома захвалним за приредбу овог типа, и до максимума је појачао ефекте које смо желели да постигнемо.

Изложба је била отворена месец дана, медијски добро пропраћена и, што од грађана, што од организованих посета, веома запажена и добро посећена. Тиме је популарисана и делатност установе и подигнут њен ионако завидан рејтинг у граду.

Бела Црква на рођењу не доби сретну звезду. У колевку јој спустише водоплавне реке, песковито тло, ветрове и војске.

Суђаје јој доделише да животари у режиму Војне границе, забачена, далеко на ободу царевине.

Али, гле чуда, њена звезда ипак заблиста пуним сјајем. Упркос свему, опонашајући метрополе, њена деца је претворише у праву варош, лепу, Белу... за поштовање!

Управо потреба да се нагласи тај респект наметнула је име овој изложби: ***Белој Цркви, с поштовањем.***

Жељко Комарица
Историјски архив Бела Црква

„ТРАГОВИ У ВРЕМЕНУ 2000-2005“

ИЗЛОЖБА И ПРОМОЦИЈА ТРОТОМНОГ ДЕЛА „ПРИЗРЕН И ОКОЛИНА 1019-1941”

У организацији Историјског архива Ниша а у сарадњи са Архивом Призрена и Архивом Косова и Метохије 26. марта 2005. у холу Дома армије у Нишу отворена је изложба фотографија и докумената „Трагови у времену 2000–2005“ чији је аутор Златко Мавриħ, извршни директор Удружења „Свети Спас“ из Призрена са седиштем у Београду.

Програм отварања изложбе имао је неколико пратећих садржаја, а започео је са спотом певача старопризренских песама Јордана Николиħа, снимљеног код манастира Светих Архангела октобра 2004. године, етно-рецитаторског дела чланова Креативне радионице „Свети Спас“ и промоције тротомног дела професора др Михајла Чемерикиħа „Призрен и околина 1019-1941“. Овим је Призренцима и другим расељеним са Косова и Метохије (са тренутном адресом у Нишу), приређено изузетно културно вече.

Изложба фотографија и докумената „Трагови у времену 2000–2005“ документује активност Удружења „Свети Спас“ у призренском крају, када је била права реткост да се неко усуди, да обиђе било који простор на Косову и Метохији после егзодуса 1999. године. Ово удружење нам је фотографијом, документима и видео записом овековечило најтеже и најтужније моменте стварности на простору Призрена и околине, у периоду од 2000. до 2005. године. Чланови удружења са директором, ношени жељом да са лица места пренесу детаље догађаја, изворно су нас упознали са последицама мартовског погрома, вандалског чина албанских екстремиста и сепаратиста. Али, упознали су нас и са повратком расељених у неким селима призренске општине.

Директор Архива Ниша, Мица Ђенић, која је са задовољством прихватила улогу домаħина, и отворила изложбу у свом поздравном говору истакла је: „Ова изложба показује много више од стварне истине, али и показује јаку жељу за повратком, да се обиђе свој напуштени и разорени дом. Реч повратак има искључиву димензију бола и туге. Изложба казује да се уселила и у наше душе и изједначила се са болом расељених“.

Изложба „Трагови у времену 2000-2005“ изазвала је велику пажњу међу посетиоцима, који нека места, просторе, манастире, рушевине нису могли идентификовати. Највише интересовање побудиле су фотографије разрушених кућа у српским насељима и улицама Призрена, срушена и спаљена Богословија, Саборна црква, Богородица Љевишка, Манастир Св. Арханђела и др.

На изложби је презентирана: 161 фотографија, 2 плана града Призрена, формата 150x70 см. први важећи до 1999. године, и други штампан након 1999. године, са измењеним називима улица, и уклоњеним православним знамењима, 10 докумената УНМИК-а, и СО Призрен, 12 докумената написа у медијима о активности удружења „Свети Спас“.

Свој допринос овој културној манифестацији дале су и чланице Креативне радионице „Свети Спас“ са својим програмом наизменичног рецитовања и певања.

Други део овог културног програма био је посвећен промоцији тротомне монографије „Призрен и околина 1019-1941“ аутора проф. др Михајла Чемерикиħа, рођеног Призренца.

Ово тротомно дело написано на више од 1.200 страна, са преко 250 фотографија града и околине, настало је као плод вишегодишњег рада аутора. У њему је сажето хиљаду година постојања Призрена, а са њим и једног од значајнијих сегмента српске историје уопште.

У овом делу аутор је детаљно писао о привреди, политици, просвети, култури, етничким и верским групама, идентификовао је појединце и друштвене групације. Дат је детаљан преглед села, кућа, положаја становништва , ношње и обичаја у Средачкој жупи, Гори и Опољу, Хасу, Ораховцу, Подримљу и Призренском Подгорју.

Мирослав Видосављевић
Ниш–Призрен

„ПЕШЧАНИК“ 4,

часопис за историографију, архивистику и хуманистичке науке Историјског архива у Нишу

Уз благослов епископа нишког господина Иринеја, 2003. године се појављује први број часописа Историјског архива у Нишу.

Професори нишког и београдског универзитета, међу којима су проф. др Зоран Ђорђевић, проф. др Радивој Радић, проф. др Ема Миљковић, и други, прихватају се уредништва и нашем првенцу дарују своје радове.

Часопис дизајнира нишки графички дизајнер Славољуб Станковић, а кумује му нишки новинар Александар Рајски, дарујући му име Пешчаник.

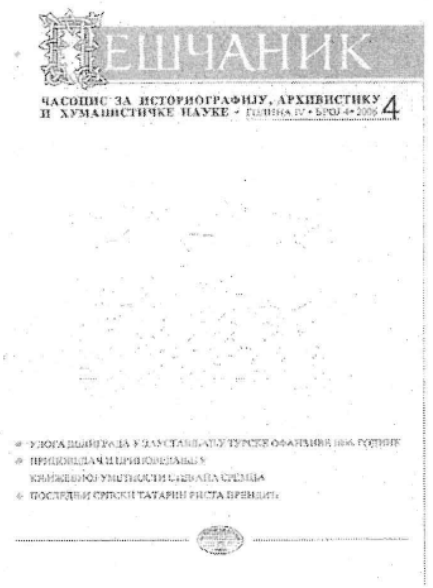
Пешчаник намах постаје препознатљив: по имену, дизајну и наравно тематици којом се бави. Анимирао је сараднике како из архивистике тако и из других културних и научних области.

Четврти број Пешчаника је збиља понудио изазовне теме сврстане у 4 поглавља:

1. *Два века битке код Делиграда, осамдесет осам година пробоја Солунског фронта и ослобођења Ниша*;
2. *Време и закони*;
3. *Култура и образовање кроз историју и време*;
4. *Знаменити Срби*;
5. *Архивска грађа – сведок времена.*

У својој превасходној мисији да се историја не заборави, Пешчаник је подсетио на два века од Делиградске битке. И више од тога учинио је мр Добривоје Јовановић који нас је вратио у време битке (1806) када је наш мали јуначки народ приморао Порту на мировне преговоре, а мр Радоје Костић, користећи изворну архивску грађу уверио да је Прокупље у време Првог српског устанка два пута ослобађано, али и изнедрило војводе Ристу Исаиловића и Нешка Поповића.

Ако су оригинална, аутентична казивања о Првом српском устанку драгоцена грађа – најпоузданији аршини за премеравање историјске истине, онда је рад архивског саветника Љубодрага Поповића заузео посебно место у контексту креирања српске револуције. Објавио је меморарску грађу о Делиграду сачувану у Архиву Србије. Аутентична казивања савременика о догађајима на Делиграду могу бити велики допринос науци. Она су потресна и дирљива, а једна персонифицирана мисао о Делиграду заслужује пажњу: „Да, сада се наш јуначки Делиград одмара спокојно на својим заслуженим ловорикама! Али његове стечене заслуге, његове испаране груди куршумима и ђулдима за слободу Србијину, дају нам смелост и остављају у дужност, да овога седога ратника српскога за часак узнемиримо, да његове бојеве испричамо и његове заслуге

изложимо, те да и савременици умедну боље ценити његова дела и заслужује уважавати његове труде“.

У насушној потреби да културна баштина има своје утемељење у историјском ходу града Ниша, „Пешчаник“ је анимирао посленике нишке културне сцене: познатог писца Сашу Хаџи Танчића и Јована Младеновића, кустоса Народног музеја.

Саша Хаџи Танчић је поводом стогодишњице смрти Стевана Сремца, из угла приповедања, осветлио још један начин тумачења Сремца и поимање њега самог и његових дела, који упркос долазећем новом времену, остаје индивидуалиста, па самим тим и његови ликови.

Јован Младеновић је, не случајно, у Пешчаник уденуо две Андрићеве посете Нишу (1965. и 1968) које могу понети специфичане наслове: Прва (1965), изговорена поводом оснивања Универзитета, може понети наслов: „Прозор који гледа у пределе уметности“, чија суштина заправо и јесте упозорење да се у животној збиљи не смемо одвојити од уметности и друга, изговорена (1968): „Изговорена реч се не може исправити, зато бирајте праву реч“.

Љубомир Поповић, архивски саветник из Београда, је прилогом: „Обележавање специјалне годишњице у Нишу 1906. године, подсетио да су те године једино Београд и Ниш обележили век рођења познатог писца, па је тиме Пешчаник заправо скренуо пажњу, да се 2006. год. обележава два века од рођења писца.

Посебно место у „Пешчанику“ су заузели радови који су посвећени знаменитим Србима. Међу њима свакако треба издвојити студиозно писан рад Милорда Јовановића из Београда, који је, говорећи о поштанском саобраћају 19. века у Србији, изнедрио непоновљив лик српског татарина или дипломатског курира у време кнеза Милоша. Реч је о Ристи Прендићу, Алексинчанину, који је од Београда до Цариграда путовао 180 сати. Занимљива прича о последњем српском татарину и његовим подвизима непрестаног јахања од 180 сати је напросто права скица за роман.

Не мање занимљиве личности су: Душан Димитријевић (1899-1958), чијом заслугом добричка села бивају осветљена „лектриком, шест година пре него америчка, чији је аутор Славољуб Стаменковић; прота Стеван Димитријевић из Алексинца (1866-1953), декан православног Богословског факултета у Београду, велики добротвор и учитељ епископа Николаја Велимировића, али и професор петорице патријараха: Варнаве, Гаврила, Дожића, Германа и Павла; инжењер Владислав Цветановић (1883-1962) студент Гетен Анхалта у Немачкој а житељ Ниша и прегалац на електрификацији Ниша, креатор хидроцентрале у Сићеву и испитивања термичких вода у Нишкој Бањи.

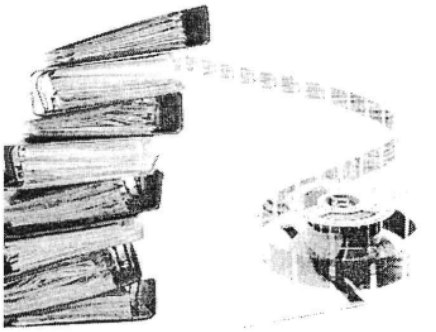
У време када наша држава устројава законодавни поредак, „Пешчаник“ презентује радове који нас враћају у време: 12. века којим се бави др Миомира Костић са Правног факултета а која говори о коренима и историјату кажњавања у средњем веку; 14. века и првим покушајима правних прописа у Светосавској и Арханђеловској хрисовуљи (Повељи Краља Милутина и Цара Душана) чиме се бавио мр Ђорђе Ђекић; и време Карађорђеве Србије када се паралелно са васпостављањем модерне државе креира и правни поредак (законик прате Матеја из 1807. год. о чему је говорио проф. др Драган Јовановић са Правног факултета.

Посебну нит „Пешчаника“ чине радови архивиста Историјског архива у Нишу. Одабрана је архивска грађа која није ништа друго до драгуљ Архива и која се с пажњом проучава. Бобан Јанковић архивиста и Ивана Јовановић, такође архивисти су се посветили патриотским удружењима: први „Јадранској стражи“ – витешкој и патриотској организацији између два рата и други „Удружењу Албанске споменице“. Натали Величковић, виши архивиста, је презентирала Регионални срез за геолошка истраживања који се бавио истраживањем метала и неметала.

Мица Ђенић, виши архивиста, је аутор теме, „На данашњи дан - Историјски архив и Ниша и телевизија“, чиме је обележена десетогодишња сарадња Нишке телевизије и Историјскг архива. Плодна, негована десетогоишња сарадња, Нишке телевизије и Историјског архива, изнедрила је прилоге који, под именом „На данашњи дан“, свакодневно подсећају грађане Ниша да у граду опстојава установа која баштини историју и културу града на Нишави

Мица Ђенић
Историјски архив Ниш

САВРЕМЕНИ НАЧИНИ ЧУВАЊА ДОКУМЕНАТА

Микрофилм је још незамењив кад је у питању трајно чување архивске грађе

Савремени развој тржишта, са свим својим пратећим ефектима приморава нас да одлуке доносимо брзо и квалтетно, да предвиђамо и осећамо трендове, да проналазимо решења са којима ћемо бити бољи него јуче. Све већа улога и важност информационих и комуникационих технологија у људском друштву је несумњиво једна од најбитнијих карактеристика савременог света.

Брз развој информатичких технологија, посебно у последњој декади, резултирао је тиме да компаније које теже савременом пословању постану ICT зависне. У великим системима број докумената и информација, као њиховог саставног дела, је у сталном порасту. Нека од докумената су од посебног значаја како за фирме, тако и за друштво у целини.

Информација у данашње време представља национални ресурс који је повезан са свеукупаним развојем друштва. Она садржински, као сведок прошлости, даје смернице садашњости, пројектујући будућност. Због њене непроцењиве важности и утицаја на сва кретања у друштву, неопходно ју је сачувати и оставити будућим генерацијама у наслеђе у облику који је трајан и лако доступан. Многе институције у нашој земљи још увек „кубуре" са папирним документима, а на пољу дигитализације односно њиховог превођења у електронски облик мало је учињено. И поред овакве ситуације и каскања за развијеним земљама света, надредне идеје и људи који у њима виде окосницу развоја увек нађу начине да их реализују. Сведоци смо нових тенденција похрањивања дигиталних записа на микрофилм, а корисници овог медија су сви они који информацију третирају као национално благо. Велике светске корпорације у својој стратегији развоја не напуштају микрофилм као сигурносни систем за чување документације на дуг временски период. Напротив, савремена технологија нам омогућава да микрофилм у сваком сегменту буде присутан, доступан и једноставан за употребу.

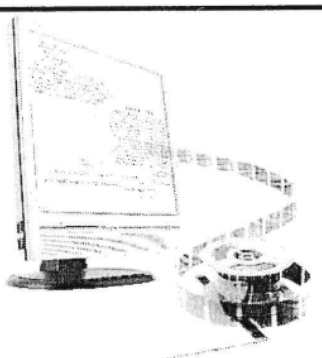
Архиви, као институције у којима се чувају документа од посебне важности, уочили су на време потребу да папирна документа дигитализују, микрофилмују и заштите их од зуба времена.

МФЦ – Микрокомерц већ дуги низ година сарађује са овим институцијама. У току 16 година рада ова фирма се специјализовала у решавању проблема аналогног и дигиталног архивирања докумената. Поред софтвера за дигитално архивирање докумената и за документ менаџмент систем Spider.Net, ***МФЦ-Микрокомерц*** пружа и услуге скенирања и микрофилмовања. Први послови пре десет година започети су са Архивом Панчева, а односили су се на заштиту архивске грађе снимањем документације на микрофилмове од 35 мм. Овакав вид сарадње проширује се и на остале архиве:

– Архив града Београда – снимање једног од највреднијих архивских фондова – *Министарство иностраних послова* (МИП) од 1812. године.

– Архив Србије – снимање на микрофилм и дигитализација најстаријих издања „Српских новина". Сарадња са овим архивом се проширила и на заштиту целокупног фонда микрофилмских ролни путем *диазо дуплицирања*, као и на сервисирање микрофилмске опреме и продају квалитетних библиотечких микрофилмских читача.

– Архив СЦГ (Југославије) – дигитализација и микрофилмовање најсавременијим технологијама целокупног архивског фонда „110 Комисија за ратне злочине" (1.000.000 докумената), као и дигитализација микрофилмске документације.

Дигитализовани документи могу се, без проблема, пребацити на микрофилм. Архивски фондови су на тај начин доступни истраживачима који путем рачунара брзо и лако долазе до потребних информација, а истовремено су заштићени од трајног уништења тиме што се налазе на микрофилмовима.

– Историјски архив Пожаревца у сарадњи са ***МФЦ-Микрокомерцом*** почео је да примењује сва савремена информатичка достигнућа у области архивирања. Овај Архив брзим документ скенерима, уз помоћ софтвера *Spider 2.0 Enterprise*, дигитализује своје архивске фондове и тако дигитализоване их пребацује на микрофилмове од 35 mm. Архивски фондови су на овај начин доступни истраживачима који путем рачунара брзо и лако долазе до потребних информација, а истовремено су заштићени од трајног уништења тиме што се налазе на микрофилмовима. Поред тога, *МФЦ-Микрокомерц* је за потребе овог архива микрофиломовао најстарије црквене матичне књиге.

– Са Архивом Војводине ова компанија је успоставила сарадњу у домену дигитализације микрофилмских ролни.

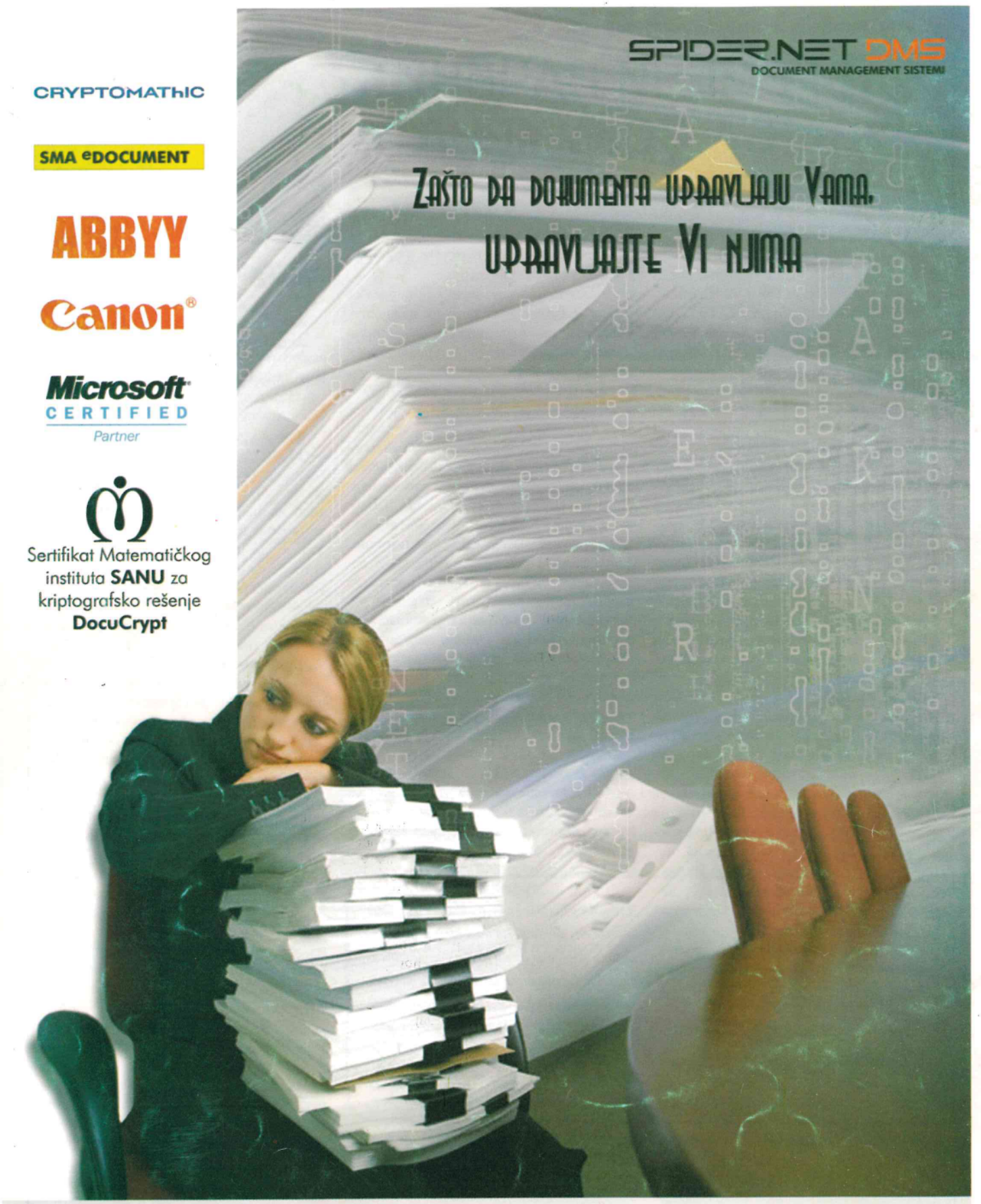
– Архив Краљево – уз помоћ професионалних документ-скенера који не оштећују оригинални папирни документ дигитализоване су црквене књиге, а затим и микрофилмоване. Исти посао урађен је и за Архив Крушевца, Ужица и Новог Пазара.

МФЦ-Микрокомерц у наредном периоду има намеру да уведе флексибилнији систем масовне дигитализације архивске грађе уз помоћ једноставних софтвера, брзих документ скенера, пребацивањем дигиталних слика на микрофилм.

Основни проблем коме треба посветити пажњу, када су архиви у питању, је квалитетна информатичка инфраструктура и људи који ће овако софистициране системе одржавати. Уз адекватну обуку запослених и применом овакве концепције, архиви могу да постану сервисне службе локалним заједницама, а самим тим и профитабилне установе са јасном концепцијом развоја.

MFC MIKROKOMERC

Овај нулти број уређен је у Међуопштинском историјском архиву Ваљево • Штампа Графичар, Ваљево • Тираж 200

CRYPTOMATHIC

SMA eDOCUMENT

ABBYY

Canon®

Microsoft CERTIFIED Partner

Sertifikat Matematičkog instituta **SANU** za kriptografsko rešenje **DocuCrypt**

MFC MIKROKOMERC

MFC-Mikrokomerc
Zaplanjska 86, 11000 Beograd, **tel:** 011 / 397-4272, **fax:** 011 / 3095-233
e-mail: info@earhiva.com, marketing@earhiva.com
http://www.earhiva.com